

Postbus 85980, 2508 CR Den Haag

Gedeputeerde Staten van Gelderland
Postbus 9090
6800GX ARNHEM

Ons kenmerk UIT15.0170
Uw kenmerk zaaknummer 2015_001794
Datum 15/05/2015
Onderwerp Zienswijze FBP vos en ontheffing
Behandeld door Femmie Smit

Geacht college,

U bent voornemens om het faunabeheerplan (FBP) vos en de daarbij aangevraagde ontheffing voor het bestrijden van vossen met kunstlicht in en rondom weidevogelgebieden, Freilandkippenbedrijven en op Nationaal park de Hoge Veluwe goed te keuren en te verlenen. De Dierenbescherming geeft bij deze haar zienswijze op deze kwestie.

Doden van dieren niet (duurzaam) effectief

De Dierenbescherming is er überhaupt niet van overtuigd dat het doden van één predatorsoort, in dit geval de vos, zal bijdragen aan het beschermen van weidevogels, Freilandkippen en korhoenders om twee redenen:

- 1) Het doden van dieren met het geweer, met of zonder kunstlicht, leidt er hoogstens toe dat er tijdelijk lege plekken ontstaan, die snel weer opgevuld worden door nieuwe vossen. Het op deze manier bejagen van vossen heeft echter geen enkel effect op de totale populatie.
 - a. Uit het faunabeheerplan (pagina 12) blijkt dat ook. Tussen 1994-2012 is de vossenpopulatie stabiel in Nederland. In die tijd zijn verschillende regimes (van bejaging met kunstlicht tot geen bejaging) aan de orde geweest. Blijkbaar heeft bejaging met kunstlicht op geen enkele wijze de populatie vossen beïnvloed. Daarbij komt dat het niet bejagen van de vos (tussen 2002-2006) niet tot een toename heeft geleid.
 - b. Beja et al. (2009) vergeleek vossendichtheden tussen 12 gebieden in Portugal waar vossen gedood worden om het wild aldaar te beschermen en 12 gebieden waar dit niet plaatsvond. Hieruit bleek dat vossendichtheden hoger waren in gebieden waar deze gedood werden om wild te beschermen. Het leek er op dat de vossendichtheden eerder worden bepaald door prooidichtheden en dat het beheer van vossen weinig invloed heeft op de vossendichtheid.ⁱ
- 2) Zoals ook aangegeven wordt in het FBP vos, zijn in de natuur vele soorten predatoren actief. Mocht het jagers al lukken om met intensievere vossenvervolging tijdelijk een lagere vossenstand te realiseren in bepaalde gebieden, dan zullen die lege plekken overgenomen worden door andere predatoren, waardoor het uiteindelijk te bereiken effect: minder predatie, niet gerealiseerd wordt.
 - a. Korhoenders worden met name gedood door haviken (FBP vos pag. 22). Het wegnemen van vossen zal geen enkel effect hebben op het wel of niet slagen van dit herintroductieprogramma.
 - b. Weidevogels hebben naast vossen ook te maken met predatie door zwarte kraaien, marterachtigen, roofvogels en egels. Op dit moment wellicht niet de hoofdpredator, maar mocht het uiteindelijk lukken om vossen dusdanig te vervolgen dat zij wel uit het

gebied verdwijnen, dan zal een van deze predatoren de rol van de vos zeker overnemen.

- c. Bij de uitval van Freilandkippen moet niet vergeten worden dat ook hier, net als bij korhoenders en weidevogels sprake is van uitval door andere predatoren, zoals roofvogels.

Schade door vossen?

Het is de Dierenbescherming niet duidelijk of de schade in de door het FPB aangewezen gebieden aan weidevogels en Freilandkippen werkelijk door vossen wordt veroorzaakt. Alleen voor korhoenders refereert men naar onderzoek, specifiek voor het gebied, en daaruit blijkt dat vossen amper voor problemen zorgen t.o.v. haviken (pag. 22). Ook blijkt uit onderzoek naar korhoenders op de Sallandse Heuvelrug dat de grootste mortaliteit plaatsvond ten tijden van intensief vossen- en kraaienbeheer (Jansman et al. 2014)ⁱⁱ. Een citaat uit het rapport: 'Wel bleek dat het korhoen sterk in aantal achteruit is gegaan in de periode dat afschot van vossen en kraaien relatief intensief was. Dit suggereert dat afschot van vossen en kraaien geen adequaat middel is geweest om de populatieafname te keren en ook dat predatie door vos en kraai zeker niet de belangrijkste oorzaak voor de achteruitgang is'.

De uitval van kippen kan ook door roofvogels zijn veroorzaakt. Eenenvoertig procent van de pluimveehouders met vrije uitloopkippen geeft aan last te hebben van uitval door roofdieren. Daarvan geeft 13% aan dat dit door vossen komt, 15% door roofvogels en de rest zegt van beiden last te hebben (Bestman en van Liere 2011)ⁱⁱⁱ. Wie heeft in Gelderland bepaald of het om schade door vossen of andere predatoren gaat (pag. 23)? Waren degenen die hier iets over melden kundig genoeg om daar over te oordelen? Bovendien spreekt men over toenemende schade (pag 24). Echter, hier is geen referentiekader gegeven voor wat betreft de totale omzet in die industrie over de periode 2009-2013. Als er in die periode meer kippen naar buiten zijn gegaan, is het logisch dat er hogere schadecijfers naar boven komen.

Voor wat betreft weidevogelschade door vossen kan de Dierenbescherming geen referentie in het FBP vinden waaruit duidelijk wordt dat vossen de hoofdpredator is van de weidevogel in Gelderland. Dit is wel een belangrijk detail. Op pagina 19 van het FBP vos geeft men aan dat de omvang en intensiteit van predatie door vossen verschilt. Om enigszins te kunnen monitoren of het beleid het gewenste effect heeft, moet toch eerst bekend zijn of vossen in Gelderland weidevogels prederen. Daarnaast zouden alle factoren die bij kunnen dragen aan een verbetering of verslechtering van de weidevogelstand (maaibeeld, waterstand e.d.) moeten worden bijgehouden om later via een analyse waarin alle factoren meegenomen worden, te kunnen bepalen welke factoren van belang zijn bij het weidevogelbeheer. Om dat gedegen te kunnen doen is een nulmeting (hoeveel nesten en kuikens worden nu door vossen gepredeerd) noodzakelijk.

Schadebestrijding bij nacht

Buiten het feit dat schadebestrijding gericht op één roofdiersoort niet effectief is en daarom niet zou moeten worden toegestaan en zeker niet uitgebreid naar de nacht, zoals Gelderland voornemens is, is het ook algemeen bekend dat handhaving in het buitengebied op overtredingen van de Flora- en Faunawet zeer lastig is (zie ook de recentelijke uitspraak van staatssecretaris Dijkzwa in relatie tot het handhaven op de afgegeven ontheffing voor het zwanendriften^{iv}). De handhavingscapaciteit is laag, het te handhaven gebied groot. Dit wetende is het afgeven van ontheffingen om tijdens nachtelijke uren vossen te gaan bestrijden met kunstlicht en geluidsdempers niet toelaatbaar. Tijdens deze uren is handhaving in het buitengebied helemaal onmogelijk. Dit terwijl dat wel degelijk noodzakelijk is, ook als

schadebestrijding legaal is. De recentelijke praktijken rondom het zwanendriften maken dat nog eens extra duidelijk. Lang niet altijd handelen diegenen die in het bezit zijn van een ontheffing volgens de voorschriften. Zo komt het bijvoorbeeld voor dat jagers jagen op vossen terwijl zij geen toestemming daarvoor hebben van de grondeigenaar^v. Dat is niet volgens de voorschriften.

Dierenleed

Vossen eten vogels om te overleven. Zij doden hun prooi snel en effectief. Dat daarbij enig leed veroorzaakt wordt is onderdeel van de natuur en onvermijdelijk. Echter, het leed dat de nationale overheid veroorzaakt door de vos op de landelijke vrijstellingslijst te zetten en de provincie Gelderland die daar nog eens extra aan bijdraagt door intensivering van de jacht tijdens de nacht met kunstlicht toe te willen staan, is wel te vermijden. Naast het leed dat het gedode dier ondergaat, wat in de nacht nog meer zal zijn doordat verslechterd zicht meer aangeschoten vossen zal opleveren (dus niet in één keer gedood), blijven er in de zoogtijd ook heel veel jonge dieren achter zonder ouders. Deze sterven, als zij niet gevonden en gedood worden door de jagers, een langzame dood door voedselgebrek. De vos zou van de vrijstellingslijst moeten, zodat jacht tijdens de zoogtijd niet meer mogelijk is. De provincie zou tijdens de zoogperiode schadebestrijding zeker niet met kunstlicht moeten uitbreiden om extra leed onder de vossenjongen te voorkomen.

Tegen advies Faunafonds in

De Dierenbescherming bevreemdt het dat de provincie mee gaat in het verhaal dat bejaging tijdens nachtelijke uren, ter bescherming van weidevogels jaarrond moet plaatsvinden. De opstellers van het FBP vos stellen zelf nota bene dat onderzoek aantoont dat dit alleen enig effect heeft tussen 1 februari en 30 juni (FBP vos pag 26). Dit gaat ook nog eens tegen het advies van het Faunafonds in (zij stellen dat nachtelijke jacht ter bescherming van weidevogels alleen in die periode zou moeten plaatsvinden). Overigens moge duidelijk zijn dat de Dierenbescherming deze periode ook niet geschikt vindt om vossen te doden, dit omdat juist in deze periode vossen jongen in de burcht hebben.

Wat helpt wel?

De beste oplossing om weidevogels en korhoenders te beschermen zijn aanpassingen aan de leefomgeving. Extensivering van de landbouw, aangepast maai- en zaaibeleid, verhoging van het waterpeil zijn allemaal aanpassingen die ten goede komen aan de weidevogel. Dit blijkt ook uit een recente publicatie door van Schie en Visser (2015)^{vi}. In de Nieuwkoopse plassen Zuid, waar geen vossenbestrijding plaatsvindt, maar vossen wel veelvuldig voorkomen, naast vele andere potentiële predatoren, hebben hydrologische maatregelen voor een enorme toename in weidevogelbroedparen geleid. Ook voor korhoenders is het van belang dat er voldoende voedsel is voor de kuikens. Want juist zij sterven door voedselgebrek.

Freilandkippen zijn goed te beschermen tegen vossen met deugdelijke hekken en door struiken te planten waarin kippen hogerop kunnen gaan zitten zodat vossen er niet bij kunnen (Bestman en van Liere 2011).

Advies

De Dierenbescherming adviseert de provincie Gelderland om het FBP vos niet goed te keuren en de daarbij behorende ontheffing om vossen met kunstlicht te bestrijden in weidevogel, korhoen en Freilandkippen gebieden niet af te geven.

In plaats daarvan adviseert zij de provincie om eigenaren van Freilandkippen te ondersteunen door bij te dragen aan de financiering van deugdelijke hekken. Weidevogels en korhoenders kunnen ondersteund worden door de provincie via het voorzetten van bestaande financiële ondersteuning bij het

weidevogelbeheer en natuurbeheer in zijn algemeenheid en te onderzoeken of haar bijdrage verder geoptimaliseerd kan worden (uitbreiding weidevogelareaal bv.).

Met vriendelijke groet,
Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren

Femmie Smit
Programmamanager in het wild levende dieren

Frans van de Visse
Regiomanager Overgelder

ⁱ Beja et al. (2009) Predator abundance in relation to small game management in southern Portugal: conservation implications. Eur. J. Wildl. Res 55: 227-238.

ⁱⁱ Jansman et al. (2014) Doorstart van het Nederlandse korhoen? Oorzaken van achteruitgang en mogelijkheden voor behoud. Alterra rapport 2498.

https://www.wageningenur.nl/upload_mm/2/8/6/0b10fe42-5f01-47ab-9bdb-729e3d0cf5a5_AlterraRapport2498_LR.pdf

ⁱⁱⁱ Bestman en van Liere (2011) Weren van roofvogels uit de kippenuitloop.

<http://www.louisbolk.org/downloads/2515.pdf>

^{iv} <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2015/05/01/zwanendriften.html>

^v <http://www.pzc.nl/regio/zeeuws-vlaanderen/jagers-bij-paal-schieten-illegaal-op-vossen-1.4895174>

^{vi} van Schie en Visser (2015) Hydrologische maatregelen voor weidevogels. Vakblad Natuur, Bos en Landschap 3: 15-19.